

LBRIS

We know
books

Helen Macdonald

U de la uliu

Traducere din limba engleză și note de
ANDREEA CĂLIN

ORION

- 4 *Idem*, scrisoare către L.J. Potts, 14 ianuarie 1938, în *T.H. White, Letters to a Friend*, pp. 86-87.
- 5 John Cheever, *The Journals*, Jonathan Cape, 1990, p. 219.
- 6 Povestea lui Puppy Mason este în *T.H. White*, fragment de manuscris nepublicat, „A Valentine”, Harry Ransom Humanities Research Center, University of Texas, Austin.

26

Surgerea timpului

- 1 Sylvia Townsend Warner, *T.H. White: A Biography*, Jonathan Cape, 1967, p. 99.
- 2 Alfred Adler, *The Practice and Theory of Individual Psychology*, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., 1924, p. 196.
- 3 *T.H. White, The Goshawk*, Jonathan Cape, 1951, p. 186.
- 4 *Idem, The Sword in the Stone*, Collins, 1938, p. 46.
- 5 *Idem, The Book of Merlyn: The Unpublished Conclusion to The Once and Future King*, University of Texas Press, Austin, 1977, p. 3.
- 6 *Ibidem*, p. 128.

27

Lumea nouă

- 1 Logan J. Bennett, „This is Ours to Fight for”, *Outdoor Life*, noiembrie 1942, volumul 90, nr. 3, pp. 32-33, 52.
- 2 *T.H. White*, notă de jurnal datată 22 august 1939 în manuscris nepublicat „Jurnal 1938-1939”, Harry Ransom Humanities Research Center, University of Texas, Austin.
- 3 *Ibidem*.

28

Povești de iarnă

- 1 H.J. Massingham, *English Downland*, B.T. Batsford, 1936, p. 5.
- 2 Despre cultul calcarului în Anglia interbelică, vezi cartea excelentă a lui Patrick White, *The Village that Died for England*, Faber & Faber, 1995.

29

Început de primăvară

- 1 *T.H. White*, manuscris nepublicat, „The Merlins”, p. 20, Harry Ransom Humanities Research Center, University of Texas, Austin.
- 2 *Idem, The Goshawk*, Jonathan Cape, 1951, p. 215.

CUPRINS

PARTEA ÎNTĂI	7
1 Răbdare	9
2 Pierdere	19
3 Lumi mici	28
4 Domnul White	45
5 Strânsoare	59
6 Cutia cu stele	70
7 Invizibilitate	79
8 Interiorul în stil Rembrandt	90
9 Ritualul de trecere	98
10 Întunerice	107
11 Plecarea de acasă	117
12 Proscriși	126
13 Alice, în cădere	140
14 Linia	154
15 Pentru cine clopotele... ..	166
16 Ploaie	176
17 Caniculă	181
PARTEA A DOUA	189
18 Zbor liber	191
19 Extincție	203

RĂBDARE

La patruzeci și cinci de minute distanță de Cambridge, către nord-est, se află un ținut pe care am ajuns să-l iubesc chiar foarte mult. E acolo unde umezeala mlaștinii lasă loc nisipului ars de soare. E tărâmul brazilor contorsionați, al mașinilor incendiate, al semnalizatoarelor rutiere găurite de gloanțe și al bazelor Forțelor Aeriene ale SUA. Sunt fantome aici: case care se năruie pe parcele numerotate din pădurile de conifere. În interiorul tumulilor acoperiți cu iarbă din spatele gardurilor de trei metri și jumătate există spații amenajate pentru rachete nucleare aeroportuate, saloane de tatuaj și terenuri de golf ale Forțelor Aeriene ale SUA. Primăvara e un freamăt de zgomote: trafic aerian permanent, puști cu gaz declanșate în câmpuri de mazăre, ciocârlii de pădure și avioane supersonice. Se numește Brecklands - Tărâmurile Distruse - și acolo am ajuns într-o dimineață, acum șapte ani, la începutul primăverii, într-o călătorie pe care nu o planificasem deloc. La cinci dimineața mă uitam fix la un pătrat de lumină pe care felinarul stradal îl proiecta pe tavan, ascultând câțiva petrecăreți întârziați care pălăvrăgeau afară, pe trotuar. Aveam o stare ciudată: super obosită, super tensionată, cu senzația neplăcută că parcă îmi fusese extirpat creierul și parcă

imi fusese umplut craniul cu ceva de genul foliei de aluminiu băgată la microunde, găurită, carbonizată și din care ieșeau scântei. *Ihhh. Trebuie să ies, m-am gândit, dând păturile la o parte. Afară!* Mi-am tras pe mine blugi, ghete și un hanorac, mi-am clătit gura cu cafea arsă și, abia când eu și Volkswagenul meu antic ajunseserăm pe la jumătatea autostrăzii A14, mi-am dat seama unde mă duceam și de ce. Acolo, departe, dincolo de parbrizul aburit și de marcajele albe, era pădurea. Pădurea distrusă. Într-acolo mă îndreptam. Ca să văd uliii porumbari.

Știam că avea să fie dificil. Ulzii porumbari *sunt* dificili. Ați văzut vreodată un uliu care prinde o pasăre în grădina voastră din spate? Eu nu, dar știu că s-a întâmplat. Am găsit dovezi. Bucățele înșirate pe dalele verandei: un picioruș de pasăre cântătoare, aproape ca de insectă, cu o contractură puternică, urmare a sfârșierii tendoanelor, sau – chiar mai sinistru – un cioc dezarticulat, partea superioară a ciocului unei vrăbii de casă sau partea inferioară, o fărâmă conică de culoare gri-roșiatică, ușor translucidă, cu câteva pene amărâte din zona maxilarului încă prinse de ea. Dar poate că voi ați văzut, poate că v-ați uitat pe fereastră și ați văzut acolo, pe gazon, cum un nenorocit de uliu imens omoară un porumbel, sau o mierlă, sau o coțofană, și cum arată precum cea mai mare și mai impresionantă formă de sălbăticiune pe care ați văzut-o vreodată, de parcă cineva v-ar fi strecurat un leopard de zăpadă în bucătărie și l-ați fi descoperit mâncând pisica. Mi s-a întâmplat să vină oameni grăbiți la mine, în supermarketuri sau la bibliotecă, și să-mi spună, făcând ochii mari: „Am văzut cum un uliu a prins o pasăre în grădina din spatele casei mele în dimineața asta!” Și eu aproape că deschid gura ca să zic: „Uliul păsărar!” Iar ei continuă: „M-am uitat în cartea cu păsări. Era un *uliu porumbar*.” Dar nu e niciodată; cărțile nu sunt bune. Când se luptă cu un porumbel pe peluza ta, un uliu devine o forță a naturii, iar cărțile ilustrate cu păsări nu se compară

niciodată cu ce ne aducem aminte. Iată-l pe uliul păsărar. E cenușiu, cu pieptul dungat în alb și negru, ochi galbeni și o coadă lungă. Lângă el e uliul porumbar. Și acesta e cenușiu, cu un piept dungat în alb și negru, ochi galbeni și coadă lungă. *Hmm, îți spui. Citești descrierea. Uliu păsărar: 30 până la 40 de centimetri lungime. Uliu porumbar: 48 până la 60 de centimetri. Țsta e. Era uriaș. Sigur era un uliu porumbar. Arată la fel. Ulzii porumbari sunt mai mari, asta e tot. Doar mai mari.**

Nu. În viața reală, ulzii porumbari seamănă cu ulzii păsărari tot așa cum leopardii seamănă cu pisicile domestice. Da, sunt mai mari. Dar sunt mai masivi, mai cruzi, mai periculoși, mai înspăimântători, și mult, mult mai greu de văzut. Sunt păsări de adâncuri de pădure, nu de grădină, sunt Graalul întunecat al observatorilor de păsări. Poți petrece o săptămână într-o pădure plină de ulii porumbari și să nu vezi niciodată unul, doar urme ale prezenței lor. Un foșnet neașteptat, urmat de strigăte ale păsărilor de pădure înspăimântate și senzația că ceva se mișcă în afara câmpului tău vizual. Poate că o să găsești un porumbel pe jumătate mâncat, prăbușit într-o explozie de pene albe pe covorul pădurii. Sau poate că ai noroc: plimbându-te prin ceața zorilor o să întorci capul și vei vedea,

* Ulzii sunt păsări răpitoare de zi care vânează predominant alte păsări. Există zeci de specii de ulii, dintre care în România trăiesc numai trei: uliul porumbar, uliul păsărar și uliul cu picioare scurte. Diferențele între specii sunt, uneori, insesizabile pentru necunoscători (de aici și confuzia pe care o remarcă autoarea). Uliul face parte din aceeași categorie a păsărilor de pradă care cuprinde și șoimul, acvila sau vulturul, fiecare cu speciile sale caracteristice. De exemplu, în România avem mai multe specii, precum: șoimul călător, șoimul de iarnă, șoimul rândunelelor, șoimul dunărean. Pe parcursul cărții, autoarea jonglează cu diferite denumiri ale acestor păsări de pradă, vorbind, uneori în același paragraf, când de ulii (*hawk*), când de șoimi (*falcon*). Acest lucru se datorează și faptului că noțiunea de șoim e utilizată în general pentru toate răpitoarele folosite în șoimărit, iar cea de uliu mai cu seamă pentru speciile prezente în Marea Britanie: porumbar și păsărar (n. ed.).

pentru o fracțiune de secundă, o pasăre trecând în zbor pe lângă tine și îndepărtându-se, cu picioare cu gheare mari, ușor strânse, și cu privirea fixată pe o țintă îndepărtată. O fracțiune de secundă care îți întipărește ineluctabil imaginea în creier și te face să tânjești după mai mult. Să cauți ulii porumbari e ca și cum ai căuta grația divină: vine, dar rareori, și nu poți să alegi când și cum o să apară. Dar ai o șansă nițel mai mare în diminețile limpezi de primăvară timpurie pentru că atunci își abandonează porumbarii lumea de sub copaci, pentru a se curta în văzduh. Asta speram eu să văd.

Am trântit portiera ruginită și am pornit-o cu binoclul printr-o pădure plumbuită de chiciură. Bucăți din locul ăsta dispăruseră de când fusesem ultima oară aici. Am descoperit zone cu pământ răvășit; metri pătrați vandalizați, clar delimitați, cu rădăcini rupte și ace de brad uscate, presărate pe nisip. Defrișări. De parcă de asta aveam nevoie! Treptat, mîntea mea a început să-și limpezească spații neutilizate de luni de zile. De atîta vreme trăisem prin biblioteci și camere de cămin, încruntându-mă la ecrane, punând note pe eseuri, căutând referințe academice. Țsta era un alt gen de vânătoare. Aici eram un altfel de animal. Ați urmărit vreodată o căprioară ieșind la iveală din ascunzătoare? Fac un pas, se opresc și rămân nemișcate, cu botul în vînt, privind și mirosind. E posibil ca un tremur nervos să le infioare crupa. Și apoi, conștiente că totul e sigur, pășesc afară din tufiș ca să pască. În dimineața aceea m-am simțit ca o căprioară. Nu pentru că aș fi adulmecat aerul sau pentru că aș fi stat nemișcată de frică - ci pentru că, precum căprioara, eram pradă unor feluri foarte vechi și intuitive de a mă mișca printr-un peisaj, experimentând forme de atenție și de deplasare dincolo de controlul conștient. Ceva din mine îmi poruncea cum și unde să pășesc, fără ca eu să știu mare lucru despre asta. Ar fi putut să fie vorba de un milion de ani de evoluție sau de intuiție, dar, în căutarea uliului porumbar, mă simt

încordată când merg sau stau direct în bătaia soarelui, mă surprind migrând inconștient către petele de lumină sau alunecând în umbrele înguste și reci, de-a lungul fâgașelor dintre pălcurile de brazi. Tresar dacă aud chemarea unei gaițe sau croncănitul unei ciori, ca o alarmă supărată. Ambele ar putea însemna *Atenție, om!* sau *Atenție, uliu porumbar!* Iar în acea dimineață încercam să-l găsesc pe unul în timp ce-l ascundeam pe celălalt. Aceste intuiții fantomatice care au legat de milenii corpul de suflet preluaseră controlul, își vedeau de treaba lor, făcându-mă să mă simt prost în lumina puternică a soarelui, nesigură pe partea greșită a unei creste, cumva obligată să merg înapoi peste o culme de iarbă părjolită, pentru a ajunge de cealaltă parte unde s-a dovedit a fi un heleșteu. Păsări mici s-au ridicat în stoluri de pe malul heleșteului: cinteze, cinteze de iarnă, un stol de pițigoii codați, și s-au prins de ramurile salciei ca niște ghemotoace vii de bumbac.

Heleșteul era format în craterul lăsat de o bombă, una din șirul celor aruncate de un bombardier german peste Lakenheath în timpul războiului. Era o anomalie lichidă, un heleșteu printre dune, înconjurat de mănunchiuri groase de rogoz de nisip la mulți, mulți kilometri distanță de mare. Am scuturat din cap. Era ciudat. Pe de altă parte, chiar e foarte ciudat aici și, plimbându-te prin pădure, dai de tot soiul de lucruri la care nu te aștepti. De exemplu, suprafețe întinse cu lichenul-renilor: stelute și înflorituri și urme ale unei flore străvechi care crește pe terenul obosit. Casante sub picior vara, plantele astea sunt asemenea unor fragmente arctice căzute pe lume în locul greșit. Peste tot sunt ridicături osoase și fâșii de cremene. În diminețile reci, poți culege cioburi scoase din miezuri de cremene de meșteșugari neolitici, fulgi minusculi de piatră care strălucesc în straie umede de apă rece. Regiunea asta a fost centrul industriei pietrei de cremene în perioada neolitică. Iar mai târziu a devenit celebră pentru iepurii crescuți pentru carne și fetru. Crescătorii imense, mărginite de

garduri ghimpate se întindeau odinioară peste tărâmul nisipos, dând numele lor unor locuri de aici – Wangford Warren, Lakenheath Warren – și, până la urmă, iepurii au provocat dezastul. Modul lor de a se hrăni, rozând aproape de rădăcină, laolaltă cu păscutul oilor a redus iarba scurtă la o crustă subțire de rădăcini peste nisip. Acolo unde au păscut cel mai mult, nisipul a fost împins de vânt în derivă și s-a plimbat pe suprafața terenului. În 1688, vânturile puternice dinspre sud-est au ridicat în aer pământul fărâmițat. Un nor galben de mari dimensiuni a acoperit soarele. Tone de pământ s-au deplasat, s-au mutat din loc și s-au prăbușit. Brandon a fost înconjurat de nisip; Santon Downham a fost îndiguit, râul fiindu-i complet blocat. Când s-au oprit vânturile, dunele se întindeau cale de kilometri întregi între Brandon și Barton Mills. Zona a devenit cunoscută pentru condițiile ei sinistre de călătorie, arzătoare vara și împânzită de bandiți în timpul nopții. Propria noastră *Arabia deserta*. John Evelyn le-a descris drept „nisipuri mișcătoare” care „au afectat atât de tare regiunea, rostogolindu-se din loc în loc, precum nisipurile din deșerturile Libiei, acoperind chiar moșii întregi ale unor gentlemen.”¹

Iată-mă în nisipurile mișcătoare ale lui Evelyn: majoritatea dunelor sunt ascunse de pini – pădurea a fost plantată aici în anii 1920, ca să avem cherestea pentru războaie viitoare –, iar bandiții au dispărut de mult. Dar tot pare un loc periculos, pe jumătate îngropat, deformat. Îl iubesc pentru că, dintre toate locurile pe care le știu din Anglia, mi se pare cel mai sălbatic. Nu e o sălbăticie neatinsă, ca cea din vârful muntelui, ci o sălbăticie dărăpănată, în care oamenii și terenul au conspirat pentru a crea senzația de ciudățenie. Lasă din plin senzația unei istorii rurale alternative; nu doar a viselor de măreție și relaxare ale moșilor întinse, ci și o istorie a industriei, a exploatării forestiere, dezastului, comerțului și muncii. Nu mă puteam gândi la un loc mai potrivit pentru a găsi ulii porumbari. Se potrivesc perfect

cu tărâmul ciudat din Breckland, pentru că povestea lor e la fel de umană.

Este o poveste fascinantă. Uliii porumbari creșteau odinioară în Insulele Britanice. „Există Tipuri și Dimensiuni variate de *Ulii porumbari*”, scria Richard Blome în 1618, „care diferă din punctul de vedere al calității, forței și durității, în funcție de diversele *Provincii* unde sunt Crescuți; dar niciun loc nu are ulii la fel de valoroși ca cei din *Moscova*, *Norvegia* și din nordul *Irlandei*, mai ales în Ținutul *Tyrone*.”² Dar calitățile uliilor au fost date uitării odată cu apariția practicii împrejmuirilor de teren, care au limitat abilitatea oamenilor de rând de a dresa ulii, precum și odată cu apariția armelor de foc, care au făcut ca vânatoarea, mai degrabă decât șoimăritul, să fie la mare modă. Uliii porumbari au devenit dăunători, nu parteneri de vânatoare. Prigonirea lor de către crescătorii de păsări a fost ultima picătură pentru o populație de ulii porumbari care avea deja probleme din cauza pierderii habitatului. La finalul secolului al XIX-lea, ulii porumbari britanici deja nu mai existau. Am o fotografie cu rămășițele împaiate ale uneia dintre ultimele păsări împușcate; un instantaneu alb-negru cu o pasăre de pe o moșie scoțiană, o pasăre ponosită, împaiată și cu ochi sticloși. Uliii porumbari dispăruseră.

Dar, în anii 1960 și 1970, șoimarii au inițiat o schemă tăcută, neoficială, de aducere a lor înapoi. Clubul Șoimarilor Britanici* a calculat că, la prețul plătit pentru importul de pe continent al unui uliu porumbar pentru dresaj, îți puteai permite să aduci o a doua pasăre și să o eliberezi. Cumperi una, eliberezi una. Nu era ceva greu de făcut cu o pasăre atât de independentă și de brutală ca un uliu porumbar. Doar găseai o pădure și deschideai cutia. Șoimarii care împărtășeau genul ăsta de gândire au început să facă asta peste tot în Marea Britanie. Uliii au venit din Suedia, Germania

* În orig., British Falconers' Club.

și Finlanda: majoritatea erau ulii uriași, palizi, din pădurile de taiga. Unora li s-a dat intenționat drumul. Alții s-au pierdut pur și simplu. Au supraviețuit, s-au găsit unii pe alții și s-au înmulțit, în secret și cu succes. În zilele noastre, descendenții lor numără aproximativ patru sute cincizeci de perechi. Evazivi, spectaculoși, complet adaptați locului, realitatea concretă a acestor ulii porumbari britanici mă face fericită. Existența lor face de rușine gândul că sălbăticia este întotdeauna ceva neatins de inimile și mâinile oamenilor. Sălbăticia poate fi produsul muncii umane.

Era fix opt și jumătate. Mă uitam la o crenguță de mahonia care creștea dintr-o brazdă de iarbă, cu frunzele ei cărămizii precum pielea de porc lustruită. Am privit în sus. Și atunci mi-am văzut uliții porumbari. Iată-i. O pereche, planând deasupra coroanei copacilor în aerul care se încălzea rapid. Pe ceafă mă mângâia o rază de soare, dar simțeam în nări miros de gheață văzând zborul înalt al acestor ulii. Simțeam miros de gheață și de tulpini de ferigă și de rășină de pin. Cocktail de uliu porumbar. Erau în plină ascensiune. În aer, uliții porumbari sunt de un gri complex. Nici cenușiu ardezie, nici cenușiu porumbel, ci un fel de cenușiu ca norii de ploaie, și, în pofida distanței, puteam să văd pământul mare al penelor albe de sub coadă, răsfirat, urmat de coada groasă și scurtă și de acea curbură și arcuire superbă a penelor secundare ale unui uliu porumbar în aer, trăsături care-i fac să fie total diferiți de uliții păsărari. Erau luați cu asalt de ciori și pur și simplu nu le păsa; adică și *ce dacă?* O cioară s-a prăbușit pe mascul, iar el și-a ridicat cumva o aripă ca s-o lase să treacă. Cioara nu era proastă și nu a plonjat prea mult timp sub uliu. Uliții aștia porumbari nu se dădeau chiar în spectacol, nu făceau acrobațiile aeriene despre care citisem în cărți. Dar iubeau spațiul dintre ei și-l brăzdau în tot felul de linii și arcuri concentrice. Câteva bătăi din aripă și masculul ajungea deasupra femelei și apoi plutea la nord de ea și aluneca

repede în jos, ca o tăietură de cuțit, o linie caligrafică așternută lin sub ea, iar femela își cobora o aripă și apoi se avântau amândoi din nou în sus. Erau deasupra unui pâlce de pini, chiar acolo. Și apoi au dispărut. Într-o clipă, perechea mea de ulii porumbari desena linii din manualele de fizică pe cer, iar apoi nu mai era nimic. Nu-mi aduc aminte să mă fi uitat în jos sau în altă parte. Poate că am cli-pit. Poate că a fost chiar atât de simplu. Și, în acea pauză infinitezimală pe care creierul o maschează, dispăruseră în pădure.

M-am așezat, obosită și mulțumită. Uliții porumbari dispăruseră, văzduhul era gol. Timpul trecea. Lungimea de undă a luminii din jurul meu s-a scurtat. Ziua creștea. Un uliu păsărar, ușor precum o jucărie din lemn de balsa și hârtie de orez^{*}, a trecut rapid în zbor pe lângă mine la nivelul genunchilor, ridicându-se peste un tufiș de mărăcini și îndepărtându-se în zbor printre copaci. L-am privit în timp ce dispărea, pierdută în amintire. O amintire luminoasă, irezistibilă. Aerul era îmbibat de mirosul rășinii de pin și de mirosul ascuțit, de oțet, al furnicilor de lemn. Mi-am simțit degetele de fetiță prinse de lanțul de plastic și am simțit greutatea binocului est-german în jurul gâtului. Eram plictisită. Aveam nouă ani. Tata stătea lângă mine. Ne uitam după ulii păsărari. Cuibăreau în apropiere și, în acea după-masă de iulie, speram să avem parte de genul de spectacol pe care ni-l oferiseră câteodată: un fior subtil prin vârfulurile pinilor, în timp ce unul zbură prin ei și se îndepărta; o frântură de ochi gălbui; un piept dungat pe deasupra acelor în mișcare sau o siluetă fugară conturată în negru pe cerul din Surrey. O vreme fusese interesant să scrutăm întunericul dintre copaci și petele roșietice și negre unde soarele desena umbre nebunești de-a lungul pinilor. Dar, când ai nouă ani, așteptarea

^{*} În orig., a *doped tissue-paper*, o hârtie de orez tratată cu un lac special, care se folosește cu predilecție la construirea bărcilor de balsa (n. ed.).

e dificilă. Am lovit baza gardului cu picioarele încălțate în cizme de cauciuc. M-am învârtit și m-am fôit. Am oftat. M-am atârnat cu degetele de gard. Și atunci tata s-a uitat la mine, pe jumătate exasperat, pe jumătate amuzat, și mi-a explicat ceva. Mi-a explicat *răbdarea*. Mi-a spus că cel mai important lucru de reținut dintre toate, era că, atunci când vrei din tot sufletul să vezi ceva, câteodată trebuie să stai nemișcat, să stai în același loc, să-ți amintești cât de mult voiai să vezi lucrul acela și să ai răbdare. „Când sunt la muncă și fac fotografiile pentru ziar“, mi-a spus el, „câteodată trebuie să stau în mașină ore în șir ca să obțin poza pe care o vreau. Nu pot să mă ridic să îmi iau o cană de ceai și nici măcar să mă duc la toaletă. Trebuie doar să am răbdare. Dacă vrei să vezi uliul, și tu trebuie să ai răbdare.“ Era solemn și serios, nu enervat; ce făcea el era să îmi transmită un Adevăr al adulților, dar eu am dat morocănoasă din cap și m-am uitat în jos. Suna ca o lecție, nu ca un sfat, și nu am înțeles ce rost avea ce încerca el să-mi comunice.

Înveți. Azi, m-am gândit eu, când nu mai am nouă ani și nu mai sunt plictisită, *am avut răbdare și uliul au venit*. M-am ridicat încet, cu picioarele puțin amorțite de la atâta nemișcare, și am descoperit că țineam în mână un mănunchi de lichenul-renilor, o bucățică din acel lichen care poate să supraviețuiască aproape oricărei provocări pe care lumea i-o scoate în cale. Este întruchiparea răbdării. Țineți licheniul-renilor la întuneric, congelați-l, uscați-l până devine casant; nu va muri. Intră în hibernare și așteaptă ca lucrurile să se îmbunătățească. E impresionant. Am cântărit în palmă sfera din crenguțe mici. Aproape că nici nu era acolo. Și, dintr-un impuls spontan, am pus la păstrare acest memento mic și tăcut al momentului când am văzut uliul, în buzunarul interior al hainei mele și m-am dus acasă. Am așezat sfera pe un raft, aproape de telefon. Trei săptămâni mai târziu, la lichenul-renilor mă uitam când m-a sunat mama și mi-a spus că tata murise.

2

PIERDERE

Tocmai ce mă pregăteam să ies din casă când a sunat telefonul. Am ridicat receptorul. Hop-țop cu cheile în mână. „Alo?“ O pauză. Mama. N-a trebuit să spună decât o singură propoziție. Asta: „M-au sunat de la Spitalul St Thomas.“ Atunci mi-am dat seama. Mi-am dat seama că tata murise. Mi-am dat seama că era mort pentru că asta a fost propoziția pe care a spus-o după pauză și, ca să o rostescă, a folosit o voce pe care nu o mai auzisem înainte. Mort. M-am prăbușit pe podea. Picioarele mi s-au frânt, au cedat, iar eu stăteam pe covor, cu telefonul lipit de urechea dreaptă, ascultând-o pe mama și fixând cu privirea ghemotocul de lichenul-renilor de pe raft, ireal de ușor, o încrengătură de mlădițe cenușii, tari, plină de viață, cu vârfuli prăfuite și spații tăcute care umpleau aerul dintre ele, iar mami spunea că n-au putut face nimic la spital, de vină fusese inima lui, cred, nu s-a putut face nimic, nu trebuie să te întorci în seara asta, nu veni, e un drum lung și e târziu și e așa de mult de condus și nu trebuie să te întorci – și bineînțeles că asta era o aiureală; niciuna dintre noi nu știa ce s-ar putea face, sau ce ar trebui făcut, sau ce însemna asta, doar că noi două și fratele meu ne agățam cu toții de o lume deja dispărută.

Am pus telefonul jos. Încă mai aveam cheile în mână. În lumea aceea, deja dispărută, mă duceam la cină cu Christina,